

інфармацыі з кожнага сегмента, пазначэнне гэтай інфармацыі пры дапамозе адмысловых скарачэнняў і ўмоўных пазначэнняў, пераход ад умоўных пазначэнняў да разгорнутых выказванняў на мове перакладу і, нарэшце, рэдагаванне атрыманага тэксту.

Метад запісу зводзіцца да выдзялення ў вусным тэксце арыгінала ключавой або ўнікальнай інфармацыі і фіксацыі гэтай інфармацыі ў пісьмовай версіі пры дапамозе ўмоўных знакаў, скарачэнняў і сімвалаў.

Метад трансфармацыі зыходнага тэксту ў сінхронным перакладзе мае на мэце падрыхтаваць зыходны тэкст да аперацый на фармальна-знакавым узроўні, гэта значыць да выкарыстання знакавага спосабу перакладу.

Такім чынам, працуючы над перакладным тэкстам, рэдактар павінен уважліва прааналізаваць метады, прыёмы і спосабы перакладу, выкарыстання перакладчыкам, ацаніць апраўданасць іх выкарыстання і пры неабходнасці ўнесці прапановы для паляпшэння перакладнога варыянта.

ЛІТАРАТУРА

1. Рэдактар-перакладчык [Тэкст]: праграма вучэб. дысцыпліны / Беларус. дзярж. ун-т; П. П. Жаўняровіч. – Мінск: БДУ, 2015. – 14 с.
2. Ревзин, И. И. Основы общего и машинного перевода / И. И. Ревзин, В. Ю. Розенцвейг. – М.: Высш. шк., 1964. – 243 с.
3. В. Н. Комиссаров. Современное переводоведение. Курс лекций. – М.: ЭТС, 1999. – 192 с.

УДК 392.5(470.41)

Студ. Рафаловіч А. А.
Навук. кір. дац. Кузьміч В. А.
(кафедра беларускай філалогіі, БДТУ)

ТАТАРСКАЕ ВЯСЕЛЛЕ

Беларускія татары за стагоддзі існавання супольнасці змаглі зберагчы сваю нацыянальную адметнасць. Яна адлюстравалася і ў іх знешнім выглядзе, і ў побыце, і ў тыповым характары, манеры паводзін, рэлігіі. Хаця, зразумела, такі вялікі тэрмін пражывання ў беларускім асяроддзі адбіўся на некаторых рэчах. Асабліва яскрава адбіваецца беларускі ўплыў на абраднасці татар, звязанай з рэлігійным рытуалам і з афармленнем такіх важных у асабістым

жыцці чалавека падзей, як азан (хрэсьбіны), вяселле, пахаванне, памінкі. Некаторыя з іх амаль што цалкам запазычаны ў беларусаў, некаторыя ўяўляюць сабой арыгінальнае спалучэнне элементаў беларускай абраднасці з элементамі мусульманскага рэлігійнага рытуалу і часткова старадаўнімі татарскімі звычаямі, якія яшчэ захаваліся да сягонняшняга дня.

Адным з такіх татарскіх абрадаў, на наш погляд, з'яўляецца абрад вянчання. Пра гэты абрад нам згадзіўся паведаміць імам Іўеўскай мячэці Адам Сюлейманавіч Радзецкі. Як паведаміў нам Адам Сюлейманавіч, беларускія татары даўно ўжо страцілі сваю мову і размаўляюць па – беларуску. І ў адзенні таксама няма розніцы. Таму цяпер, ды і сто год таму назад жаніх і нявеста адзеты ў традыцыйныя і знаёмыя для ўсіх нарады: нявеста ў белай сукенцы, жаніх у еўрапейскім касцюме. У дзень вянчання родныя і госці таксама апранаюцца святочна. Як не сумна, але ў апошнія гады татарская моладзь адмаўляецца ад старажытнага абраду вянчання, а звяртаецца да больш сучасных варыянтаў. Сам Адам Сулейманавіч добра помніць сваё вянчанне, а таксама ведае ўсе яго таямніцы і парадак. Як імаму, яму давялося абвянчаць ўжо не адну татарскую маладую сям'ю. Вось як усе адбываецца.

Традыцыйна, абрад вянчання ў беларускіх татар адбываецца ў доме нявесты, зрэдку абрад адбываецца ў мячэці. Спачатку жаніх запрашае ў свой дом імама і самую бліжэйшую радню, частку іх закускамі. Традыцыйна жанчыны гатуюць на святочны стол татарскія стравы: перакачанні калдуны, перакачанікі, перамячы, розныя слодычы і напіткі.

Пасля таго, як усе пачаставаліся, імам, чытаючы малітву, абводзіць жаніха і гасцей тры разы вакол стала. Затым усе накіроўваюцца ў дом нявесты. Тут, пры ўваходзе, маладога сустракаюць з хлебам соллю блізкія сваячкі маладой. Адна з іх можа быць апранута ў вывернуты воўнаю наверх кажух. Пры віншаванні яна асыпае маладога збожжам. Гэта павінна забяспечыць маладым багацце, шчасце і дабрабыт. Дарэчы гэты звычай татары запазычылі ў сваіх суседзяў беларусаў.

Нявеста, чакаючы жаніха, сядзіць на падушках. Вакол яе знаходзяцца маладыя дзяўчаты-дружкі, а таксама старэйшыя замужнія жанчыны. Спачатку яны дапамагалі нявесце прыгатавацца да вяселля, прычэсвалі яе, запляталі косы, адзівалі. Калі нявеста гатова да абраду старэйшы нежанаты брат абводзіць яе тры разы вакол стала. Затым яна атрымлівае ад сябровак і сталых жанчын саветы і пажаданні.

Сяброўкі спяваюць песні. У асноўным гэта песні пра новае замужняе жыццё, пра жаніха, свякроўку і свёкра. Адно з такіх песень нам пашчасціла пачуць і запісаць у сям’і Фацімы Мустафаўны Рафаловіч.

У пакоі, дзе мае адбывацца вячанне, ставяць стол, засланы белым абрусам. На стала выстаўляюць пачастункі, у асноўным напоі, садавіну і слодычы. За стол сядваюць сведкі, у асноўным гэта сталыя жанатыя мужчыны. Насупраць на дыване, або на кажуху становіцца жаніх, а побач з ім нявеста, якую ўводзіць у пакой старэйшы дружок. У татар кажух – сімвал урадлівасці і багацця. Жаніх і нявеста бяруцца за розныя вуглы невялікай хустачкі, так каб яна іх аб’ядноўвала. Стол размяшчаюць такім чынам, каб маладыя, стоячы перад ім, стаялі тварам да Меккі, на ўсход.

Кожную справу татары пачынаюць са слоў: ”Ля іллягу іллялагу Мухамед расуль луллагу”. Гэта азначае: “Няма бога акрамя Аллага і Мухамед прарок яго”. Затым імам пытаецца ў маладога, колькі пасагу назначае ён жонцы ў выпадку разводу. Атрымаўшы адказ, запісвае ў метрычную кнігу, якая у сучасны час робіцца толькі фармальна. Імам пачынае чытаць малітву на арабскай мове.

Затым святар звяртаецца да бацькоў маладых са словамі блаславення і малітвы. Пасля гэтых слоў, імам абводзіць маладых тры разы вакол стала, пры гэтым чытаючы малітву. Гэты звычай татары таксама часткова запазычылі ў беларусаў. Як паведаміў нам былы імам іўеўскай мячэці Сюлейман Гамберавіч Рафаловіч, звычай абводзіць маладых тры разы вакол стала абавязвае маладую пару не забываць бацькоўскі дом і паважаць сваіх бацькоў. А пасля жаніх і нявеста вяртаюцца на месца, а імам звяртаецца да сведкаў з боку нявесты: “Шаноўныя паны ад маладой, ці аддаяце?” Сведкі адказваюць: “Аддаём”, і так тры разы. Затым імам пытае ў сведкаў жаніха : “Шаноўныя паны ад маладога, ці бераце?” Сведкі адказваюць: “Бяром”. І таксама тры разы. Затым імам кажа – “А зараз пытаю ўсіх прысутных на вячанні, ці ўсе вы гэта прызнаеце?” Усе адказваюць: “Прызнаём!” І таксама тры разы паўтараецца.

Пасля звароту да маладых і кароткай малітвы імам кажа гасцям “Прашу загарэміць нявесту” (гэта значыць-закрыць ёй твар вуаллю). Тады зноў чытае малітву, у час якой маладыя трымаюць рукі адпаведна малітве, а затым надзявае ім на пальцы пярсцёнкі і віншуе. Потым маладых віншуюць бацькі, радня, суседзі і госці. У татар ёсць таксама звычай, віншаваць нявесту праз хустку або праз пальчатку, каб яна заставалася чыстай для свайго мужа. Затым адбываецца вяселле, якое ўжо вельмі нагадвае беларускае.

Сапраўды, вясельны абрад беларускіх татар уяўляе сабой арыгінальнае спалучэнне элементаў беларускай абраднасці з элементамі мусульманскага рэлігійнага рытуалу і часткова старадаўнім татарскім абрадам. Мы зрабілі выснову, што беларускія татары сёння з'яўляюцца не толькі цікавымі сведкамі старажытных татарскіх звычаяў і абрадаў, але і ахоўнікамі элементаў былога вясельнага абраду беларусаў, які сёння выкарыстоўваюць усе радзей і радзей.

УДК 355.11(044.2)

Студ. Папеня Н. В.

Науч. рук. ст. преп. Савицкая Н. Е.
(кафедра беларускай філалогіі, БГТУ)

РОЛЬ ФРОНТОВЫХ ПИСЕМ ДЛЯ СОЛДАТ

*Письма с фронта написаны кровью
Наших дедов, мужей и отцов.
В них война породилась с любовью
По вине черных стай подлецов.*

Неизвестный автор

Фронтовые письма – это целый мир мыслей, чувств, страстей людей, познавших на себе, что такое война. Это свидетельства бессмертных подвигов наших земляков, прошедших самую кровопролитную войну, какую когда-либо познало человечество.

Под свист пуль и осколков, грохот канонады, разрывы бомб спешили солдаты поведать о своих мыслях и чувствах, желаниях и мечтах. Каждая строка фронтового «треугольника» искренна, здесь нет фальши. За каждой строчкой стоит человек. Но прошло время и они стали архивными документами, по которым мы можем читать страницы нашей истории. Родственники передавали их в музей с надеждой: пока память жива – живы будут и их сыновья, отцы, отдавшие свои жизни за самое святое – Родину.

Каково это было получить долгожданную весточку с «островка жизнь» и как важно было не потерять ту незримую нить, которая связывала родных и близких с солдатами, сражавшимися за честь и свободу родной земли.

Основная переписка в годы войны шла между родными на фронте и родными в тылу. Письма писали, потому что людям было необходимо общаться на расстоянии. Полевая почта была каналом связи с родственниками, единственным каналом. Поэтому организа-